

ОСВІТНЯ СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ДЕРЖАВИ

*Желновач Г.М., доц., к.т.н.,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
Харків, Україна
zhelnovach.ganna@gmail.com*

Туризм у загальному вигляді являю собою тимчасовий виїзд особи з місця постійного проживання із оздоровчою, пізнавальною, професійно-діловою чи іншою метою без здійснення оплачуваної діяльності в місці перебування.

Туризм проявляється як форма суспільного споживання специфічних благ, послуг та товарів, що об'єктивно розвинулась унаслідок соціологізації відтворювальної функції, утворивши галузь діяльності зі створення цього специфічного продукту та організації його споживання, яка за кінцевим призначенням та характером діяльності належить до споживчих галузей господарства.

Туризм реалізується, як правило, мандрівки пішки чи з допомогою різних засобів пересування суходолом і водними шляхами належать до туризму в широкому значенні слова. З розповсюдженням у 20 ст. комунікаційних засобів і збільшенням моторизації та зростанням добробуту туризм став одним з головних елементів відпочинку і важливим фактором життя з суспільного, господарського і культурного погляду.

Виділяють декілька підходів до класифікації туризму:

1. За географічним принципом – внутрішній та міжнародний.
2. За напрямком туристичного потоку – в'їзний та виїзний.
3. За метою поїздки – рекреаційно-оздоровчий, розважальний, подієвий, професійно-діловий, науково-пізнавальний (конгресний), гастрономічний, спортивний відпочинок, шоп-тури, пригодницький (екстремальний), паломницько-релігійний, ностальгічний, екотуризм, екзотичний, елітарний туризм.
4. За джерелом фінансування – соціальний, комерційний.
5. За способом пересування – пішохідний, авіаційний, морський, річковий, автотуризм, залізничний, велосипедний, лижний, гужовий, змішаний.
6. За засобами розміщення – у готелях, мотелях, пансіонатах, кемпінгах, апартаментах, наметах.
7. За учасниками – індивідуальний, сімейний, груповий, корпоративний.
8. За тривалістю – короткотривалий, довготривалий.
9. За розташуванням – гірський, водний, сільський, приміський.
10. За інтенсивністю потоку – постійний, сезонний, епізодичний.
11. За організованістю – організований, неорганізований.

Туристична діяльність одночасно виконує декілька функцій: рекреаційну; соціальну; культурну; екологічну; економічну; просвітницьку; виховну; релігійну; гуманітарну.

Формуючи комфортне середовище життєдіяльності людини, туризм є вагомим фактором негативного впливу на компоненти довкілля, продукуючи шум, відходи, стічні води, спричиняючи понаднормове забруднення атмосферного повітря, а також призводячи до скорочення біорізноманіття.

Одним з найбільш оптимальних шляхів вирішення цієї проблеми є розвиток сталого туризму (sustainable tourism), який, згідно з визначенням СОТ і Всесвітньої Ради з туризму та подорожей (WTTC), являє собою такий туризм, який відповідає потребам як туристів, які відвідувачів туристичних центрів, так і населення останніх; крім того, він передбачає забезпечення та оптимізацію перспектив майбутнього розвитку. Ресурси використовуються таким чином, щоб задовольнити економічні, соціальні і естетичні потреби, але при цьому зберегти культурну унікальність, найважливіші екологічні особливості, різноманіття біологічних видів і життєво важливі системи.

Сталий туризм повинен відповідати критеріям соціальної, культурної, екологічної та економічної сумісності. Сталий туризм – це той туризм, який в довгостроковій перспективі, тобто в проекції на сучасне і майбутні покоління, може адаптуватися до конкретних етнічних і культурних особливостей, відповідає вимогам соціальної справедливості, екологічно сумісний, а також доцільний і вигідний в економічному плані.

Сталий туризм є загальною концепцією, що підходить для всіх видів туризму (не тільки природно-пізнавального).

Шведським агентством з захисту навколишнього середовища запропонувало десять принципів сталого туризму:

- невиснажливе та стале використання природних ресурсів;
- скорочення надмірного споживання і відходів;
- забезпечення збереження природного, соціального і культурного різноманіття;
- ретельне планування, комплексний підхід, інтеграція в плани регіонального розвитку;
- підтримка місцевих економік;
- участь місцевого населення в розвитку туризму і поділ фінансових і інших переваг від цієї діяльності;
- консультування зацікавлених осіб і громадськості;
- навчання персоналу;
- відповідальний маркетинг туризму.

На нашу думку, саме запровадження еколого-освітнього напрямку навчання персоналу туристичної галузі дозволить значним чином підвищити загальний рівень екологізації туристичної галузі держави та забезпечити її сталий розвиток.